

KNJIŽNICA GRAĐEVINSKOG FAKULTETA OSIJEK**Vesna Zobundžija**

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Građevinski fakultet Osijek

vesnaz@gfos.hr**Povijesni razvoj Fakulteta i knjižnice**

Visokoškolsko obrazovanje građevinarara, kao izraz potreba građevinske prakse u regiji Slavonije i Baranje, započelo je 1967. godine. Tada je u Osijeku otvoren odjel Visoke tehničke škole iz Zagreba, koja sve više uključuje u nastavu brojne domaće kadrove i stvara jezgru za osnivanje Više tehničke građevinske škole Osijek, 1976. godine. Ta se godina smatra godinom začetka Građevinskog fakulteta Osijek jer se od tada do danas kontinuirano obrazuju inženjeri građevinarstva za potrebe naše regije. Na svome je razvojnom putu ova visokoškolska ustanova prolazila kroz brojne organizacijske transformacije: djelovala je najprije samostalno, zatim kao dio Građevinskog školskog centra iz kojega se izdvaja 1982. godine kao Viša građevinska škola, da bi se već sljedeće godine pridružila osječkom Zavodu za materijale i konstrukcije Građevinskog instituta Zagreb. Fakultet građevinskih znanosti Osijek, kao organizacijski dio Građevinskog instituta Zagreb i istovremeno članica Sveučilišta u Osijeku, djeluje sve do 30. lipnja 1991. Godine, kada se konačno osamostaljuje.

Intenzivno radeći na razvijanju vlastitih kadrova, Fakultet se postupno razvijao i uvodio nove studijske programe, a akademske godine 2005./2006. započela je provedba suvremenih studija građevinarstva usklađenih s Bolonjskom deklaracijom na svim razinama – sveučilišnom preddiplomskom, diplomskom, poslijediplomskom doktorskom te na stručnom studiju. Pokretanjem i sveučilišnog poslijediplomskog specijalističkog studija te specijalističkog diplomskog stručnog studija akademske 2010./2011. godine, na Građevinskom fakultetu izvode se sve vrste i razine studija iz polja građevinarstva prepoznatljive u Republici Hrvatskoj.

Utemeljenjem Fakulteta građevinskih znanosti Sveučilišta u Osijeku 1983. godine, započelo se i s pripremama za osnivanje knjižnice pa je u svibnju 1984. godine otvoreno stalno radno mjesto knjižničara. Veliku pomoć i potporu u osnivanju i počecima rada knjižnice pružio je tadašnji ravnatelj Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, pokojni dr. Pavle Blažek. Svojim savjetima i preporukama dao je prve smjernice za rad knjižnice i stručnu obuku prve djelatnice.

Međutim, formiranje knjižnice bilo je praćeno velikim problemima, prvenstveno prostornim. Dodijeljena joj je mala prostorija od svega 25 m², a početni fond od oko 400 svezaka knjiga i oko 1000 svezaka starih, nesređenih i neevidentiranih časopisa, prikupljao se po kabinetima i kućama nastavnika i stručnih suradnika. Stvaranje inicijalnog knjižničnog fonda pratilo je polako i opremanje prostora i edukacija djelatnice, te je 27. veljače 1985. godine knjižnica svečano otvorena korisnicima (slika 1).

Slika 1. Otvaranje knjižnice 1985. godine

Iako u neprimjerenim uvjetima, sve su se zadaće uredno obavljale, a knjižni se fond polako povećavao. Do početka Domovinskog rata 1991. godine imali smo već oko 3.000 knjiga i 1.600 svezaka domaćih i stranih časopisa i novina. Prikupljaju se magistarski i doktorski, kao i stručni radovi djelatnika Fakulteta, a zaposlena je još jedna knjižničarka.

Početak Domovinskog rata, već u proljeće 1991. godine, rad cijelog Fakulteta pa tako i knjižnice biva direktno ugrožen jer zgrada nije imala ni sklonište ni podrum u koji bi se građa mogla skloniti i zaštititi. Unatoč tome, nastavlja se s radom. Domovinski rat nanio je velike štete knjižnici, iako nije bila direktno pogođena granatama koje su svakodnevno padale na grad i zgradu Fakulteta. Veliki dio građe, posuđen prije i za vrijeme rata, nikada nije vraćen u knjižnicu.

Na taj je način osiromašila za više stotina primjeraka udžbenika i druge stručne literature koja je kasnije otpisana.

Tijekom 1993. godine Fakultet kupuje nekoliko računala, od kojih jedno dobiva knjižnica. Odmah se nabavlja i program za knjižničnu djelatnost CROLIST Nacionalne i sveučilišne knjižnice te se na taj način uvodi informatizacija u knjižnično poslovanje i stvaraju uvjeti za vlastitu bazu podataka.

U rujnu 1998. godine knjižnica je uključena u projekt SZI (Sustav znanstvenih informacija), podsustav Tehnika, koji je pokrenulo tadašnje Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske, s namjerom izgradnje nacionalne infrastrukture sustava knjižnica. Zahvaljujući tom projektu, članovi akademske zajednice, ali i ostali zainteresirani korisnici, mogu putem interneta pretraživati fondove svih akademskih knjižnica koje su uključene u projekt.

Krajem 2000. godine knjižnica je preseljena na novu lokaciju, u obnovljenu zgradu Više građevinske škole u Donjem gradu. U dvije prostorije ukupne površine od oko 95 m², nalazi se posudbeni odjel s knjižnim policama u otvorenom pristupu i dijelom za obradu te mala čitaonica s desetak radnih mjesta, referentnom zbirkom i zbirkom tekućih domaćih i stranih časopisa. Kupljen je novi namještaj, dva računala, laserski pisac i fotokopirni stroj (slika 2.)

Slika 2. Knjižnica u Crkvenoj ulici

Fond i usluge knjižnice

U knjižnici je do danas obrađeno ukupno 8.946 svezaka knjiga, od čega je tijekom četiri dosad provedene revizije otpisano 1.650 svezaka. Obrađeno je i 215 naslova domaćih i stranih časopisa. Starija godišta pohranjena su u arhivi Fakulteta, a tekući časopisi izloženi su u čitaonici. Pretplata se obnavlja svake godine (za 2013. godinu pretplaćeno je 14 stranih i 10 domaćih časopisa), a jedan dio periodike dobivamo razmjenom ili darom. Knjižnica ima i zbirku od oko 450 relevantnih članaka naših znanstvenika, objavljenih u raznim znanstvenim i stručnim časopisima ili zbornicima sa skupova. Vode se i zbirke referentne literature (enciklopedije, rječnici, leksikoni, tehnički priručnici, posebne monografije i sl.), separata, normi iz područja građevinarstva, te zbirka s 90-tak doktorskih i magistarskih radova naših profesor. Knjižnica je spojena na sveučilišnu informatičku mrežu CARNet, posjeduje 5 računala od kojih su 4 spojena na internet, a jedno se koristi za pretraživanje knjižničnog kataloga. Budući da na osječkom Sveučilištu još nije riješen jedinstveni knjižnični računalni sustav, knjižnica Građevinskog fakulteta i dalje radi u programu CROLIST iz 1992. godine, verzija DOS 5.0. Ova verzija programa zadovoljava minimalne zahtjeve – radi se u modulima za unos građe, odnosno katalogizaciju te pretraživanje fonda po autoru, naslovu, izdavaču i stručnoj oznaci (UDK). Kompletan katalog (uključujući, osim kataloga knjiga, i kataloge časopisa, separata, normi te obrađene stručne i znanstvene članke nastavnika) pohranjen je na dva računala i snimljen na dva kompleta odvojeno čuvanih disketa. Zahvaljujući projektu SZI-a koji je, nažalost, prestao s radom još 2005. godine, moguće je pretraživanje kataloga putem WebPAC-a. Na taj je način fond dostupan i putem interneta, iako ima veliki nedostatak jer se ažurira u pravilu jednom godišnje.

Od 2005. godine uređuje se web stranica knjižnice koja je također sastavni dio SZI-ovog projekta – Web malih knjižnica, a dostupna je i putem poveznice <http://knjiznice.szi.hr/?libid=46&task=nsi> na mrežnoj stranici Građevinskog fakulteta.

Osnovne djelatnosti knjižnice obuhvaćaju nabavu monografskih i serijskih publikacija, smještaj i čuvanje građe, stručnu obradu (katalogizacija po ISBD(M) i ISBD(S), klasifikacija po UDK), posudbu, međuknjižničnu posudbu te pretraživanje baza podataka i ostalih informacijskih izvora. Posredno, knjižnica je uključena i u izdavačku djelatnost Fakulteta.

Iako je bilo pokušaja uključivanja knjižničara u nastavni proces na području informacijskog opismenjavanja, ništa se konkretno nije napravilo, s obrazloženjem da već postoje kolegiji koji studente dovoljno informiraju. Tako se informacijske usluge i edukacija korisnika provode uglavnom individualno u prostorijama knjižnice, na zahtjev i prema potrebama studenata i nastavnika, a odnose se uglavnom na traženje potrebne literature za izradu seminarskih, završnih, diplomskih, stručnih ili znanstvenih radova. Obavlja se i

pretraživanje bibliografskih i citatnih baza podataka radi dokazivanja postojanja uvjeta za izbor u znanstvena zvanja, a povremeno se organiziraju i radionice za pretraživanje određenih baza podataka prema interesima korisnika i uz goste predavače.

Zaključak

Od osnutka do danas, knjižnicu i Fakultet u cjelini prate prostorni problemi – lokaciju na Drinskoj ulici, neadekvatan prostor od 25 m² bez čitaonice (tek 10 godina nakon otvaranja probijaju se vrata u susjedni prostor jednake veličine koji postaje čitaonicom), zamijenio je današnji, nešto veći, ali još uvijek premali i neodgovarajući. Optimizam i vjeru u bolju budućnost daje nam izgradnja nove zgrade Fakulteta za koju je kamen temeljac položen u studenom 2011. godine, na lokaciji Sveučilišnog kampusa, čime bi trebali biti riješeni svi naši prostorni problemi.

Iako ni prostorom ni opremljenošću ne odgovara u potpunosti sve većim zahtjevima svojih korisnika, knjižnica Građevinskog fakulteta nastoji i dalje ostati središnje informacijsko mjesto studenata i djelatnika, ali i vanjskih korisnika kojima je potrebna tehnička literatura.

Temeljna funkcija svake knjižnice jest davanje informacija na korištenje, odnosno osiguravanje pristupa dokumentima. Pojavom digitalnih knjižnica prije dvadesetak godina i knjižničari i korisnici imaju sve veću potporu u informacijskoj tehnologiji. Elektroničkih dokumenata je sve više, mrežni katalozi postaju obveza i standard knjižničnog poslovanja, težnja je digitalizirati sve što se može pohraniti i koristiti: zvuk, slike, videozapise, tekst i brojčane podatke. *„Knjižničari moraju biti vodiči kroz svemir, univerzum znanja. To je konstanta njihove zadaće, a tehnologije će se i nadalje mijenjati.... Digitalna tehnologija, digitalni, elektronički medij, digitalna informacija ne mijenja poslanje, društvenu ulogu knjižnica, ali znatno, gotovo stubokom mijenja način na koji knjižnica ispunjava svoje poslanje, svoju ulogu.“*¹ Naša je obveza držati korak s tim promjenama.

Literatura

30 godina visokoškolskog obrazovanja građevinaru u Osijeku: 1976.-2006. / urednici Barbara Medanić ...[et al.]. Osijek: Građevinski fakultet, 2006.

35 godina Građevinskog fakulteta Osijek. / urednici Damir Markulak ...[et al.]. Osijek: Građevinski fakultet, 2011.

Stipanov, Josip. Knjižnice i društvo: od potrebe do mogućnosti. Zagreb: Školska knjiga, 2010.

¹ Stipanov, Josip. Knjižnice i društvo. Zagreb : Školska knjiga, 2010.